

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

**з науково-методичної та
навчальної роботи**

О.Б. Жильцов

2017 р.



РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

4.1.1ВДС.03 Методика навчання української мови

напрямок підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта»

Київ – 2017

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02136654	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>0092/17</u>	
<u>Жильцов</u> (підпис)	(прізвище, ім'я, по-батькові)
« <u> </u> »	20 <u> </u> р.

Методикою навчання української мови: роб. навч. прог. [для студ. напр. підгот. 6.010101 «Дошкільна освіта»] / уклад. Л.А. Порядченко. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017. – 15 с.

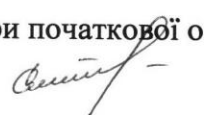
Розробник:

Порядченко Леся Анатоліївна, канд. пед. наук, доцент кафедри початкової освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

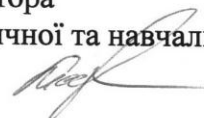
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової освіти

(протокол № 7 від 11 січня 2017 року)

Завідувач кафедри початкової освіти

 С.М. Мартиненко

Заступник директора
з науково-методичної та навчальної роботи

 М.А. Машовець

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017 рік
© Педагогічний інститут, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 4 (д.ф.), 2 (з.ф)	Галузь знань <i>0101 Педагогічна освіта</i>	За вибором вищого навчального закладу	
	Напрямок підготовки <i>6.010101</i> <i>Дошкільна освіта</i>		
Модулів – 4	Спеціальність (професійне спрямування): вихователь дітей дошкільного віку, вчитель початкової школи	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		2-3-й	
Загальна кількість годин – 120 (д.ф.) (4-й сем – 60 год.), 60 год. (з.ф.)		Семестр	
		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»	Лекції	
		14 год.	4 год
		Семінарські	
		14 год.	4 год
		Самостійна робота	
		28 год.	52 год.
		Модульний контроль: 4 год.	
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є:

- засвоєння студентами теоретичних відомостей, усталених норм сучасної української літературної мови; розвиток й удосконалення мовних і мовленнєвих умінь і навичок, необхідних для формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів – учителів початкової школи;
- вивчення теоретико-практичних питань організації навчання української мови в початковій школі, мовної підготовки молодших школярів відповідно до державних і європейських стандартів; висвітлення наукових концепцій, розкриття сутності дидактико-методичних понять, методів і технологій сучасного уроку української мови в початковій школі.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- оволодіння мовними знаннями і вміннями з основних розділів української мови («Фонетика», «Лексика», «Граматика», «Орфографія»); усвідомлення їхньої практичної значущості для формування мовної особистості майбутнього педагога;
- засвоєння і закріплення знань і умінь із навчальної дисципліни; розуміння важливості їх застосування у практиці навчання української мови в початковій школі;
- реалізація виховного потенціалу предмета з метою формування особистісно-професійних якостей майбутнього вчителя; формування готовності до мовленнєво-творчої активності у професійній діяльності;
- аналіз закономірностей функціонування системи початкової мовної освіти і її складників (навчально-виховний процес, учитель, учень тощо); розвиток умінь моделювати навчально-виховний процес на уроках української мови;
- ознайомлення з типологією уроків української мови та їх структурою, системою методів, прийомів і засобів навчання української мови в початковій школі; традиційними та інноваційними формами організації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів на уроках української мови;
- вивчення, аналіз та узагальнення досвіду педагогічної діяльності вчителів-практиків на уроках української мови в початковій школі.

Навчальна дисципліна «Методика навчання української мови» спрямована на формування у студентів таких **фахових компетентностей**, як:

- **організаційної** – здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність учнів на уроках української мови у початковій школі, проектувати траєкторії формування ключової комунікативної компетентності молодших школярів;
- **психолого-педагогічної** – володіння базовими знаннями з психології та педагогіки, вміння їх застосовувати на уроках української мови в початковій школі; здатність враховувати індивідуальні та вікові особливості молодших школярів з метою підвищення рівня засвоєння знань і умінь із курсу «Українська мова» у початковій школі; готовність до діагностичної діяльності, створення сприятливих умов на уроках української мови для особистісно і компетентісно зорієнтованої освіти з урахуванням навчальних можливостей і потреб учнів;

– **методичної** – застосування методичних знань і вмінь для формування в учнів ключової комунікативної компетентності; професійних умінь і навичок для вирішення педагогічних ситуацій на уроках української мови в початковій школі;

– **здоров'язбережувальної** – здатність створювати сприятливе здоров'язберігальне освітнє середовище на уроках української мови, дбати про фізичне, психічне і соціальне здоров'я учнів;

– **інтегративної** – здатність і готовність упроваджувати у навчально-виховний процес початкової школи інтегровані уроки, поєднувати знання з різних навчальних предметів для побудови уроку української мови як цілісного творчого процесу; впровадження особистісно зорієнтованого та компетентісно зорієнтованого підходів у навчанні української мови;

– **творчої** – вміння виконувати функцію фасилітатора; готовність творчо застосовувати сучасні освітні технології навчання української мови у початковій школі, створювати власне навчально-методичне забезпечення курсу «Українська мова. 1-4 класи» з метою підвищення комунікативної компетентності молодших школярів.

Програмні результати навчання:

– знання з української мови і методики її навчання в початковій школі, достатні для успішної професійної діяльності майбутніх педагогів;

– уміння ефективно і гнучко використовувати українську мову в суспільній, освітньо-професійній та особистісній сферах діяльності;

– здатність застосовувати мовно-мовленнєві знання і вміння у навчально-виховному процесі початкової школи на уроках української мови;

– здатність аналізувати навчально-методичні комплекти з української мови для початкової школи, оцінювати їхнє змістово-технологічне наповнення відповідно до дидактичних вимог;

– вміння розробляти плани-конспекти та проводити уроки української мови в початковій школі, визначати їхнє навчально-методичне забезпечення, застосовувати сучасні ІКТ;

– здатність контролювати й оцінювати навчальні досягнення учнів з української мови;

– вміння здійснювати пошук і вивчення інформації для формування мовних і мовленнєвих знань і вмінь учнів у спеціальних наукових джерелах, використовуючи різноманітні ресурси: періодичні видання, бази даних, веб-сайти, портали тощо;

– здатність аналізувати перспективний досвід учителів початкової школи для подальшого його творчого використання у власній професійній діяльності на уроках української мови;

– здатність працювати як самостійно, так і в команді, демонструючи лідерські якості, уміння ефективно спілкуватися й досягати очікуваних результатів у професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Фонетика і методика її вивчення у початковій школі

Лекція 1. Фонетика і методика її вивчення у початковій школі (2 год.)

Вступ. Сучасна українська літературна мова, умови її функціонування. Розділи української мови (фонетика, лексикологія, граматики, орфографія).

Предмет і завдання фонетики. Фонетичне членування потоку мовлення, словесний, логічний наголоси як засоби його оформлення. Аспекти вивчення мовних звуків.

Звук як мовна одиниця. Поділ звуків на голосні і приголосні звуки. Класифікація голосних звуків. Класифікація приголосних звуків.

Методика вивчення фонетики в початковій школі. Урок вивчення фонетики, мета уроку, цілі уроку, вимоги до уроку вивчення фонетики. Види уроків вивчення фонетики в початковій школі.

Основні поняття теми: предмет і завдання фонетики; фонетичне членування потоку мовлення, словесний, логічний наголоси; аспекти вивчення мовних звуків; звук як мовна одиниця; голосні і приголосні звуки; урок вивчення фонетики, мета і цілі уроку вивчення фонетики, вимоги до уроку вивчення фонетики, види уроків вивчення фонетики.

Рекомендована література

основна: [1, 4, 5];

додаткова: [4, 5, 6, 7]

Семінарське заняття 1. Фонетичне членування потоку мовлення. Склад, звук і методика їх вивчення у початковій школі (2 год.)

Лекція 2. Голосні і приголосні звуки та методика їх вивчення у початковій школі (2 год)

Голосні звуки в українській мові та особливості їх вимовляння. Позиція голосного звука у складі слова. Методика вивчення голосних звуків в українській мові.

Класифікація приголосних звуків в українській мові. Дзвінкі і глухі приголосні звуки, тверді і м'які приголосні звуки.

Методика вивчення приголосних звуків в українській мові. Методика вивчення твердих і м'яких приголосних звуків. Методика вивчення дзвінких і глухих приголосних звуків.

Основні поняття теми: голосні звуки, класифікація приголосних звуків, дзвінкі і глухі приголосні звуки, чергування приголосних звуків.

Рекомендована література:

основна: [2, 4, 5];

додаткова: [2, 5, 6, 7]

Семінарське заняття 2. Чергування голосних і приголосних звуків в українській мові (2 год.)

Змістовий модуль 2. Граматика і методика її вивчення в початковій школі

Лекція 3. Граматика і методика її вивчення у початковій школі (2 год.)

Граматики як розділ української мови. Предмет і завдання граматики. Розділи граматики (морфологія і синтаксис).

Морфологія. Морфологічний розбір частин мови.

Морфеміка. Морфемна будова слова. Розбір слова за будовою.

Синтаксис. Види речень за метою висловлювання. Види речень за інтонаційним оформленням. Види речень за будовою.

Методика вивчення граматики в початковій школі. Методика вивчення розділу «Частини мови». Методика вивчення розділу «Будова слова». Методика вивчення розділу «Синтаксис».

Основні поняття теми: граматики, морфологія, синтаксис.

Рекомендована література

основна: [1, 2, 4];

додаткова: [2, 5, 6]

Семінарське заняття 3. Морфологія і методика її вивчення у початковій школі (2 год.)

Лекція 4. Морфологія і методика її вивчення у початковій школі (2 год.)

Морфологія як розділ граматики. Предмет і завдання морфології.

Самостійні частини мови (іменник, прикметник, дієслово, числівник, займенник, прислівник). Службові частини мови (прийменник, частка, сполучник).

Методика вивчення морфології в початковій школі. Методика вивчення самостійних частин мови. Методика вивчення службових частин мови.

Основні поняття теми: самостійні частини мови, службові частини мови.

Рекомендована література

основна: [2, 4, 5];

додаткова: [2, 5, 6]

Семінарське заняття 4. Морфеміка і методика її вивчення у початковій школі (2 год.)

Лекція 5. Синтаксис і методика його вивчення у початковій школі (2 год.)

Синтаксис як розділ граматики. Предмет і завдання синтаксису.

Синтаксична будова висловлювання. Текст та його ознаки. Заголовок тексту. Структурні елементи тексту. Різновиди тексту. Методика вивчення тексту в початковій школі. Речення. Різні типи речень за метою висловлювання та інтонацією. Зв'язок слів у реченні.

Методика вивчення синтаксису в початковій школі.

Основні поняття теми: речення, текст, заголовок, опис, розповідь, міркування.

Рекомендована література

основна: [2, 4, 5];

додаткова: [2, 5, 6]

Семінарське заняття 5. Синтаксис і методика його вивчення у початковій школі (2 год.)

Лекція 6. Види граматичних розборів і методика їх проведення у початковій школі (2 год.)

Види граматичних розборів і методика їх проведення у початковій школі.

Морфологічний розбір частин мови і методика його проведення у початковій школі, морфемний розбір слів і методика його проведення у початковій школі, синтаксичний розбір речення і методика його проведення у початковій школі.

Основні поняття теми: морфологічний розбір частин мови, морфемний розбір слів, синтаксичний розбір речення.

Рекомендована література

основна: [1, 2, 4,5];

додаткова: [2, 5, 6]

Семінарське заняття 6. Види граматичних розборів і методика їх проведення у початковій школі (2 год.)

Лекція 7. Розвиток зв'язного мовлення учнів початкової школи (2 год.)

Види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо) та методика їх навчання в початковій школі. Монологічне і діалогічне мовлення.

Види монологу (опис, розповідь, міркування). Функціональні особливості розповіді. Методика навчання розповіді в початковій школі. Функціональні особливості опису. Одночасність подій в описі. Види опису. Методика навчання опису в початковій школі. Функціональні особливості міркування, як логічної категорії. Структурні компоненти міркування. Методика навчання учнів початкової школи створювати тексти-міркування.

Основні поняття теми: письмо, аудіювання, говоріння, читання, опис, розповідь, міркування, діалог, монолог.

Рекомендована література

основна: [2, 4, 5];

додаткова: [1, 4, 5]

Семінарське заняття 7. Особливості розвитку зв'язного мовлення учнів початкової школи (2 год.)

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин								
		Денна форма					Заочна форма			
		Усього	у тому числі				Усього	у тому числі		
			Лекцій	Семінарських	С.р.	МКР		Лекцій	Семінарських	С.р.
Змістовий модуль 1. Фонетика і методика її вивчення у початковій школі										
1	Фонетика і методика її вивчення у початковій школі	8	2	2	4		10	2		8
2	Голосні і приголосні звуки та методика їх вивчення у початковій школі	10	2	2	4	2	12		2	8
Змістовий модуль 2. Граматика і методика її вивчення у початковій школі										
3	Граматика і методика її вивчення у початковій школі	8	2	2	4		10	2		8
4	Морфологія і методика її вивчення у початковій школі	8	2	2	4		8			8
5	Синтаксис і методика його вивчення у початковій школі	8	2	2	4		8			8
6	Види граматичних розборів і методика їх проведення у початковій школі	8	2	2	4		6			6
7	Розвиток зв'язного мовлення учнів початкової школи	10	2	2	4	2	8		2	6
Разом за навчальним планом		60	14	14	28	4	60	4	4	52

5. Тематика практичних і семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
Змістовий модуль № 1. Фонетика і методика її вивчення у початковій школі		
1	Фонетичне членування потоку мовлення. Склад, звук і методика їх вивчення у початковій школі	2
2	Чергування голосних і приголосних звуків в українській мові	2
Змістовий модуль № 2. Граматика і методика її вивчення у початковій школі		
1	Морфологія і методика її вивчення у початковій школі	2
2	Морфеміка і методика її вивчення у початковій школі	2
3	Синтаксис і методика його вивчення у початковій школі	2
4	Види граматичних розборів і методика їх проведення у початковій школі	2
5	Особливості розвитку зв'язного мовлення учнів початкової школи	2
Разом		14

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть год.	К-сть балів
Змістовий модуль № 1. Фонетика і методика її вивчення у початковій школі			
1	Фонетика і методика її вивчення у початковій школі. Скласти план-конспект уроку вивчення фонетики в початковій школі (тема за вибором)	4	5
2	Фонетичне членування потоку мовлення. Склад, звук і методика їх вивчення у початковій школі.	4	5

	Сформулювати методичні рекомендації щодо вивчення теми «Склад і складоподіл» у початковій школі		
Змістовий модуль № 2			
Граматика і методика її вивчення у початковій школі			
3	Граматика і методика її вивчення у початковій школі Скласти план-конспект уроку вивчення граматики у початковій школі (тема за вибором)	4	5
4	Морфологія і методика її вивчення у початковій школі Розробити фрагмент уроку вивчення різних частин мови у початковій школі	4	5
5	Морфеміка і методика її вивчення у початковій школі Розробити фрагмент уроку вивчення будови слова у початковій школі	4	5
6	Синтаксис і методика його вивчення у початковій школі Розробити фрагмент уроку вивчення синтаксису в початковій школі	4	5
7	Розвиток зв'язного мовлення учнів початковій школи Розробити фрагмент уроку з розвитку зв'язного мовлення другокласників на основі тексту-опису	4	5
	Разом	28 год.	35 балів

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, комбінована) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

– *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

– *Практичні*: вправи, моделювання фрагментів та цілісних уроків, виготовлення наочних посібників.

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1. Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

Тестовий контроль, модульні контрольні роботи, залік.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Макс. сума балів	За лік	Сума
Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль 2							
Бали за модуль	59 б.		110 б.					169		
Лекції	1	1	1	1	1	1	1	7		
Семінарські заняття	11	11	11	11	11	11	11	77		
Сам. робота	5	5	5	5	5	5	5	35		
МКР	25		25					50		
169:100= 1,69								PK – 1,69		100

9. Рейтинговий показник успішності

Оцінка ECTS	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1– 34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

10. Методичне забезпечення навчальної дисципліни

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);

- завдання для проміжного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Методика навчання української мови»;
- відеозаписи уроків;
- набір дидактичного матеріалу для проведення практичних занять.

11. Рекомендована література

Основна

1. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: метод. посіб. / М. С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2006. – 268 с.
2. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
3. Навчальні програми середньої загальноосвітньої школи. – К. : Видавничий Дім «Освіта», 2012. – 429 с.
4. Українська мова з методикою навчання в початкових класах. Інтегрований курс / За ред. А.П. Каніщенко, Г.О. Ткачук. – К. : Промінь, 2003. – 232 с.
5. Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова : Модульний курс : Навч. посіб. / Н.Г. Шкурятяна, С.В. Шевчук. – К. : Вища шк., 2007. – 823 с.

Додаткова

1. Бадер В. І. Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів / В.І. Бадер. – К. : 2007. – 272 с.
2. Вашуленко М. С. Орфоепія і орфографія в 1 – 3 класах / М. С. Вашуленко. – К. : Рад. шк., 2002. – 103 с.
3. Гудзик І. П. Аудіювання українською мовою: посіб. / І. П. Гудзик. – К. : Педагогічна думка, 2003. – 144 с.
4. Мацько Л.І. Українська мова як засіб формування національної свідомості / Л.І. Мацько // Українська мова як державна в Україні : зб. матеріалів. – К. : 2000. – С.74–82.
5. Методика викладання української мови: навч. посібник / С. І. Дорошенко, М. С. Вашуленко, О. І. Мельничайко та ін.; за ред. С. І. Дорошенка. – 2-е вид. перероб. і допов. – К. : Вища шк., 1992. – 398 с.
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підруч. для студентів пед. фак. / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 416 с.
7. Тоцька Н. І. Фонетика української мови та її вивчення в початкових класах / Н. І. Тоцька. – К. : Рад. шк. – 2004. – 176 с.

**Навчально-методична карта дисципліни
«Методика навчання української мови»**

Разом 60 годин: 14 год. – лекції, 14 год. – семінарські заняття, 4 год. – модульний контроль,
28 год. – сам. робота, залік (ПМК).

Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				
Назва модуля	Фонетика і методика її вивчення у початковій школі		Граматика і методика її вивчення у початковій школі				
Кіл-сть балів за модуль	59 б.		110 б				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Фонетика і методика її вивчення у початковій школі	Голосні і приголосні звуки та методика їх вивчення у початковій школі	Граматика і методика її вивчення у початковій школі	Морфологія і методика її вивчення у початковій школі	Синтаксис і методика його вивчення у початковій школі	Види граматичних розборів і методика їх проведення у початковій школі	Розвиток зв'язного мовлення учнів початкової школи
Семінарські заняття	1	2	3	4	5	6	7
Теми семінарських і занять	Фонетичне членування потоку мовлення. Склад, звук і методика їх вивчення у початковій школі	Чергування голосних і приголосних звуків і методика їх вивчення у початковій школі	Морфологія і методика її вивчення у початковій школі	Морфеміка і методика її вивчення у початковій школі	Синтаксис і методика його вивчення у початковій школі	Види граматичних розборів і методика їх проведення у початковій школі	Особливості розвитку зв'язного мовлення учнів початкової школи
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5
Види поточного контролю	МКР №1 (25 балів)		МКР №2 (25 балів)				
Підсумковий контроль	Залік (ПМК)						
Загальна кількість балів	Відв. лекцій – 7 б., сем. – 77 б., сам. роб. – 35 б., МКР – 50 б., залік (ПМК). Разом – 169 балів. Коефіцієнт – 1,69.						

